

РІЗНОВИДИ ВІДЕОЛЕКЦІЇ ЯК ЖАНРУ АНГЛОМОВНОГО НАУКОВОГО ДИСКУРСУ

У статті запропонована розроблена розширена класифікація цифрової лекції як нового жанру англomовного наукового дискурсу, поданий аналіз наявних праць, що розкривають вже досліджені аспекти відеолекції. У праці представлений опис основних функціональних різновидів цифрової лекції, їх загальна характеристика, розкриті лінгвістичні та паралінгвістичні особливості. Обґрунтовано важливість врахування фактору адресата при віртуальній науковій комунікації.

Ключові слова: англomовний науковий дискурс, жанр, кібержанр, масові відкриті онлайн курси, відеолекція, жива оцифрована лекція, електронна лекція, адресованість.

В статтє представлена разработаная расширенная классификация цифровой лекции как нового жанра современного научного англоязычного дискурса, и анализ наличных работ, что раскрывают уже исследованные аспекты видеолекции. Данная работа предлагает ознакомиться с описанием основных функциональных разновидностей видеолекции, их общей характеристикой, а также лингвистическими та паралингвистическими особенностями. Обоснована важность учета фактора адресата при виртуальной научной коммуникации.

Ключевые слова: англоязычный научный дискурс, жанр, кибержанр, массовые открытые онлайн курсы, видеолекция, живая оцифрованная лекция, электронная лекция, фактор адресата.

The article presents an elaborated classification of digital lecture as of a new English scientific discourse genre, and provides the analysis of previous studies on some of its aspects. The paper sheds the light on the varieties of digital lecture and reports the description of their general characteristics as well as linguistic and paralinguistic features. The importance of the factor of the addressee in the virtual scientific communication is grounded in the work.

Key words: scientific English discourse, genre, cybergenre, massive open online courses, videolecture, live digitized lecture, e-Lecture, the addressee factor.

Постановка наукової проблеми, її значення та актуальність.

Розвиток сучасних електронних освітніх ресурсів та наукової комунікації передбачає формування певних механізмів адаптації наявних жанрів наукового дискурсу до застосування в сфері віртуального спілкування, а також зумовлює появу низки нових. Академічна лекція, що завжди була та залишається найтипівішим, найпопулярнішим та найчастіше використовуваним жанром наукового публічного мовлення для широкого кола аудиторії не є винятком, а радше яскравим прикладом того, як заміна реального середовища комунікації на віртуальне вплинула на формацію нового жанру, що вже навіть встиг розвинути свої різновиди. За останнє десятиліття лекція все частіше застосовується як освітній ресурс при різноманітних формах наукової електронної комунікації. Окрім того,

англомовна відеолекція відображає особливості сучасного розмовного наукового стандарту мовлення – ще одним цікавим аспектом, що зумовлює актуальність дослідження.

Мета і завдання статті. Мета статті полягає у розробці розширеної класифікації цифрової лекції шляхом виокремлення її функціональних різновидів, їх лінгвістичних і паралінгвістичних характеристик.

Аналіз досліджень цієї проблеми. Питання відеолекції як жанру наукового дискурсу є фактично недослідженим. На даний момент нам відомі лише кілька праць, що розглядали ті чи інші аспекти цифрової лекції, зокрема формулювання базової дифініції відеолекції та її основних видів [12; 18; 19] та дослідження механізмів адаптації академічної лекції до електронної сфери комунікації [1]. У нашій попередній праці [3] ми зробили спробу виокремити дистинктивні характеристики відеолекції як жанру наукового дискурсу шляхом опису її "жанрового портрету". Власне ця праця є логічним продовженням вивчення відеолекції, а подана нижче класифікація є першою в Україні відомою нам спробою виокремити та описати її різновиди.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження.

На сучасному етапі розвитку наукової комунікації, можемо говорити про три основних її виміри – усний, письмовий та електронний [1, с. 42; 5, с. 1]. Власне розвиток віртуальної реальності сприяє виникненню абсолютно нових комунікативних жанрів (зокрема, *i-мейли, інтранетова комунікація, списки розсилок, чати, відеопрезентації тощо*), що вже навіть отримали назву "*кібержанрів*" [4, с. 46; 6; 14; 16, с. 252]. Лекція завжди існувала в усній та письмовій формі, а з розвитком віртуальної реальності пристосовується та впроваджується і в електронну сферу, успішно та ефективно виконуючи свої комунікативні завдання як жанр наукового дискурсу. Проте, спостерігаючи за механізмами та результатами такої адаптації, ми вже не можемо вести мову про лекцію як таку, але про новий жанр цифрової лекції, або ж відеолекції, який успішно поєднує у собі незамінну для жанру наукового дискурсу когнітивну, соціальну та лінгвістичну складові [15, с. 538].

Лекції завжди відігравали ключову роль в освітньому процесі завдяки своїй багатofункціональності [8, с. 4-5; 10]. У наш час відеолекції є одними із найпопулярніших носіїв наукових знань, засобом їх передачі, розповсюдження, обговорення, поширення між професійною спільнотою науковців, викладачів та тих, хто навчається. Особливу роль електронних лекцій зумовлено технологічними можливостями, які з'являються останнім часом, й дозволяють швидко ділитися навчальною інформацією, застосовуючи усі можливі

мультимодальні засоби. Цифрові технології стали чудовим способом передачі знань та матеріалу, і дозволили із легкістю перенести "буття" звичайної лекції в онлайн режим, перетворивши "живу" лекцію у відео- чи аудіоматеріал, що супроводжується синхронно відтвореною презентацією чи електронними слайдами [1; 12; 18; 19]. З кожним роком широкодоступними стають віртуальні курси та навчальні програми, які є відкритими, масовими, публічними та безкоштовними і базуються на відеолекціях. Такі навчальні курси отримали назву "масові відкриті онлайн-курси", від англ. *massive open online courses*, та є відповіддю на виклики суспільства, будучи своєрідним шляхом модернізації освіти, запровадження інтерактивних технологій та нових навчальних стратегій. Ці ресурси здійснюють навчання за допомогою мережі Інтернет та використовують як засоби навчання не лише відеолекції, але й матеріали для читання та домашніх завдань, інтерактивні форуми користувачів (що створюють та інтегрують спільноту студентів, викладачів та асистентів), підбірки підручників, книг, статей, подкастів та відеофільмів тощо, слугуючи своєрідними "накопичувачами" знань та віртуальними бібліотеками. Основним гаслом таких курсів є заклик до постійного самовдосконалення, безперервного професійного росту, забезпечення доступності освіти для усіх верств та вікових категорій населення, дають можливість кожному індивідуально спланувати своє навчання у зручний для них час. Навчальні ресурси часто пропонують курси, яких не знайдеш у навчальних планах університетів (наприклад, *The Science of Happiness* – Наука щастя, курс на ресурсі *EdX*), та більше спрямовані на застосування знань на практиці (наприклад, *Conversational English Skills* – Навички розмовної англійської мови, курс на ресурсі *EdX*) [9]. Багато країн світу запускає та розвиває свої національні бази онлайн освіти (в Україні – це ресурс *Prometheus*) [17], та все ж найпопулярнішими та наймасовішими залишаються сайти, що пропонують величезну кількість саме англомовних навчальних програм за різними напрямками, зокрема такі як *Coursera*, *EdX*, *Udacity*, *FutureLearn*, *BBC Learning*, *iTunesU*, *Khan Academy*, *MIT OpenCourseWare*, *Open Yale Courses*, *OpenLearn*, *TED* та інші [2; 7; 9; 11]. Саме відеолекція виступає основою цих масових відкритих онлайн курсів, засобом передачі наукових знань, і, здійснюючи свої основні комунікативні завдання, заслужено претендує на місце у класифікації жанрів наукового дискурсу. Більше того, проаналізувавши варіативність цифрової лекції на вище згаданих онлайн платформах, можемо говорити не лише про формування відеолекції як нового жанру, але й про її подальшу різновидність, адже кожна платформа має свій "шаблон" та свою "оболонку" для створення онлайн курсу. З

лінгвістичної точки зору, хочеться зазначити, що активний розвиток такої англомовної віртуальної наукової комунікації провокує формування специфічного мовленнєвого стандарту, канони якого є дещо відмінними від канонів прийнятної наукової мови [1, с. 42].

Аналізуючи незначну кількість праць попередників, а також саму цифрову лекцію, можемо так сформулювати її дифініцію і основних її видів, та припустити наступну класифікацію [1; 12; 18; 19]:

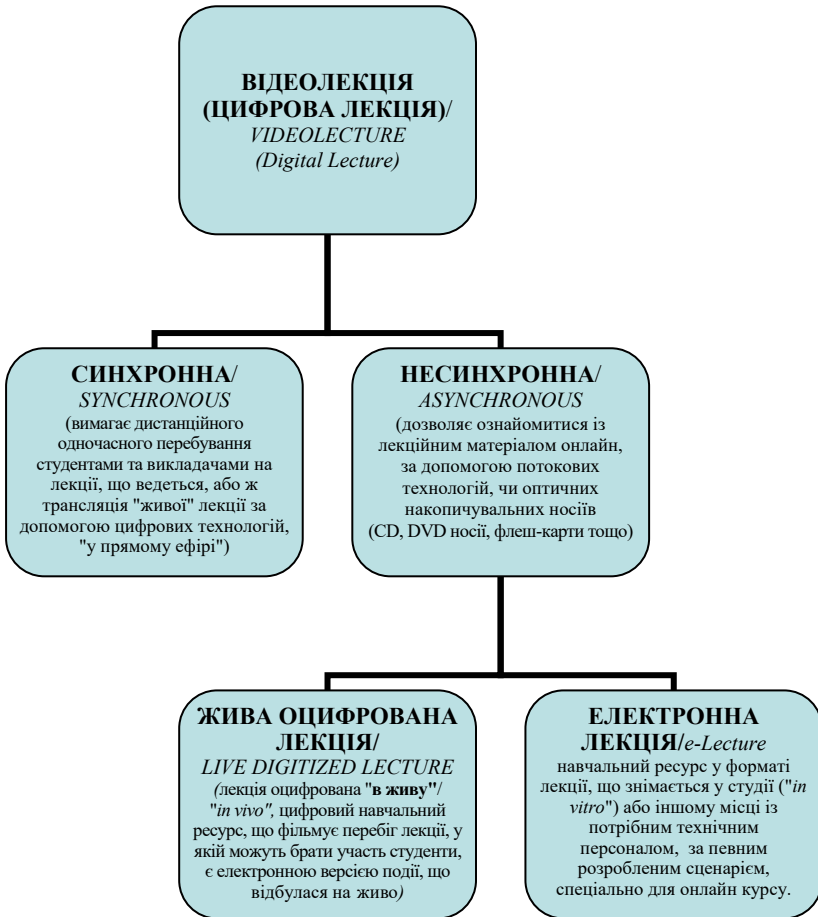

Рис. 1

На досліджуваних нами порталах не було опції відвідування *синхронних лекцій*, тим паче, що дані відеолекції не є об'єктом нашого дослідження. Такі відеолекції є частиною навчального процесу у вузах, що здійснюють дистанційне навчання, й уможливають віртуальну присутність студентів свого навчального закладу на лекції у визначений час [18; 19].

Із поданої класифікації бачимо, що несинхронні відеолекції поділяються на два різновиди – *жива оцифрована лекція* та *електронна лекція*. *Жива оцифрована лекція* є зафільмованим варіантом реальної події, тобто реальної лекції, або ж вимагає одночасного онлайн відвідування і викладачем, і студентами. Проте вона також має свою специфіку, оскільки зазвичай лектор є свідомим того, що його лекцію фіксують на відео, що визначає відмінність його поведінки. Зафільмована лекція може бути розбита на кілька питань, що розглядалися у її межах, тобто являти собою комплексне відео лекції із п'яти частин, наприклад, кожна із яких присвячена конкретному питанню.

Електронна лекція є спеціально зафільмованою для онлайн трансляції, із потрібною апаратурою, у студії, та зазвичай розробляється як елемент для масового відкритого онлайн курсу.

Загалом проаналізовані нами відеолекції (живі оцифровані та електронні) характеризуються вільною структурою, прозорим викладом тематичного матеріалу, внутрішньою злагодженістю, відповідністю структурно-мовних та науково-стильових норм літературного наукового стилю англійської мови, що, у силу своєї усної реалізації, поєднують вкраплення елементів наукового та розмовного стилю, що, завдяки певному рівню емоційності дозволяє здійснювати прагматичний вплив на слухача, звертатися до нього, втримуючи його увагу. Такі лекції являють собою спектр різноманітних прийомів монологічної/діалогічної ситуації спілкування, жорсткої/гнучкої структури, авторитарної/доброзичливої манери спілкування з аудиторією, пасивності/активності слухання, активності/неактивності невербального каналу комунікації, швидкого/повільного темпу мовлення тощо [1, с. 44]. Як приклад, наведемо наступні уривки із відеолекцій, що ілюструють вище наведені ознаки (1; 2):

"Learning those little words and endings is hard. It is even harder to use them automatically without thinking in second language speech. But they are indispensable. And they are worth the effort. Practise makes them perfect. Remember, in second language acquisition, as well as in many other things in life, no pain, no gain" (FutureLearn, University of

Southampton, Course "Understanding Language", Week 1, Video 1.12 Implications for teaching, Roumyana Slabakova).

"What is meaning? Few people start learning a second language just because they like the way it sounds or for its elegant sentence structure. Meaning is what we are all after. But what is meaning? The notion of meaning is actually quite complex. In this segment, we are going to begin by distinguishing several types of meanings. Lexical, sentence meaning, grammatical, and pragmatic meaning" (FutureLearn, University of Southampton, Course "Understanding Language", Week 1, Video 1.7 What is meaning? – Roumyana Slabakova)

Характерною для них рисою є сегментна структура, що дозволяє тому, хто говорить на науковому тему, говорити про це безпосередньо, вводити незаплановані уточнення, робити самовиправлення, навіть самоперебивання (під час живої оцифрованої лекції, якщо побічно виникає непередбачуваний сюжет), відхилитися від запропонованої перспективи висловлювання, використовувати сигнали задуму та пошуку необхідного слова, зміщувати конструктивний план – і ці всі фактори зовсім не перешкоджають, а навпаки сприяють сприйняттю мовлення, оскільки воно "пливе" у часі невеликими самостійними відрізкамі, зручними для засвоєння [1, с. 45].

Середній темп мовлення, середній рівень гучності голосу та відсутність сильних інтонацій і перепадів не ускладнюють засвоєння інформації якраз через сегментну побудову мовлення. Дана особливість допомагає лектору моделювати процес спонтанної бесіди з аудиторією, бодай і віртуальною, частково перетворюючи лекцію на "опосередкований діалог", намагаючись зробити її якомога інтерактивнішою, адже виділяє досить місця та часу на реакцію аудиторії, застосовує звертання як засіб включення аудиторії у процес навчання, демонструє позитивну емоційну віддачу (як вербальну, та і невербальну) на готовність студентів вступити у діалог із лектором і навпаки. У проаналізованих відеолекціях лектор виступає носієм колективного знання, ніби говорить від імені аудиторії, часто вживаючи прийменник "we" (3). Водночас такий формат бесіди зовсім не переступає субординаційної межі та інтелектуально-етикетної дистанції між студентами та викладачем [1, с. 46]. У лекціях цих видів лектор виступає переважно у фронтальній позиції перед студентами та може використовувати додаткові засоби презентації знань, окрім власного усного висловлювання – паперовий опорний конспект чи план лекції, а також, за умов електронної лекції, можуть трансливатися графічні схеми, чи короткі підсумовуючі тези висловлювання, що висвітлюються поруч.

Вагомий фактор, що відрізняє всі три види лекції між собою – *живу лекцію, оцифровану живу лекцію та власне електронну лекцію* є ступінь усвідомленості лектором того, що його лекція фільмується і те, як це впливає на його комунікативну поведінку, а також рівень врахування лектором фактору *адресованості*.

В живих оцифрованих лекціях часто можна помітити, що фактор *адресованості*, врахування віртуального адресата ігнорується, адже лектор звертається до реальної аудиторії, беручи до уваги саме їх видиму реакцію, зворотній зв'язок, наміри, почуття, попередній досвід тощо. Під час електронної лекції лектор повинен орієнтуватися на особливий тип віртуального адресата, анонімну віртуальну аудиторію, та надавати враховуванню цього фактору значної уваги. Адресат електронної комунікації є об'єктом, що пізнає активно і націлений на сприймання інформації, на відміну від пасивних слухачів. Вчені стверджують [1, с. 46; 2], що робота в Інтернеті дозволяє підвищити активність того, хто пізнає, індивідуалізувати процес навчання, подолати стереотипний та традиційний (і часто авторитарний) стиль взаємодії між студентами та педагогом, отримати доступ до різних ресурсів інформації, знайомитися із різноманітними точками зору. Все ж, адресат відеолекції є невідомим для лектора, віддаленим у часі та просторі. Адресат та адресант є рівноправними у своїй комунікації, оскільки в адресата з'являється додаткова свобода (якої зазвичай немає у реального студента), адже він може у будь-який момент, якщо лекція нецікава, зупинити процес спілкування та вимкнути її. Внаслідок цього перед відеолектором постає ще одне завдання – застосовувати засоби впливу, а зокрема мовленнєвого впливу, адже очевидно, що мовлення у відеолекції – основний інструмент передачі знань, аби втримати свого потенційного студента. Лектор, не знаючи соціального статусу, вікових та освітніх характеристик слухачів, що вступають у комунікацію, має враховувати ту рису, що об'єднує їх в одну аудиторію – прагматичні цілі [1, с. 46; 8; 13, с. 70]. Отже, можна зробити висновок, що лектор, який працює в умовах електронного спілкування, повинен володіти новими навичками передачі інформації, що спрямовані на ефективне та оптимальне досягнення комунікативних цілей. Ми вважаємо, що одну з головних ролей у досягнення цього завдання відіграють засоби здійснення мовленнєвого впливу, що включають його реалізацію через усі рівні мови, зокрема і просодичний. Відтак, така електронна лекція має бути дуже інтерактивною, вимагати активного слухання. Власне, таким характеристикам якраз відповідають електронні лекції. Також їм характерні дотримання етикетних норм спілкування із анонімним

користувачем в електронному середовищі (а саме активізація контактостановлюючих, контактопідтримуючих та контакто-завершуючих мовленнєвих тактик) на вербальному та невербальному рівні, наявність привітання до слухачів, вербальних та невербальних засобів створення комфортної атмосфери, здатність забезпечувати логічний зв'язок між попередньою та наступною лекцією (3):

"Hi! So far we have concentrated on phonetics ... Let's now move to phonology..." (Coursera, Leiden University Centre for Linguistics, Course "Miracles of Human Language: An Introduction to linguistics", Week 4, Video 4).

Класифікація відеолекцій, подана нами вище, звісно, не є повною, оскільки при аналізі відеолекцій на різних освітніх ресурсах ми зауважили певні відмінні особливості, притаманні організації електронних лекцій власне в залежності від навчальної платформи, на якій вони розміщені, як ми уже згадували вище. Аналізовані нами відеолекції часто самі по собі не є самодостатніми, а лише частиною загального циклу лекцій у певному курсі. У межах одного курсу лекції не є одноманітними, а зафільмовані відповідно до певного сценарію. Курс розбитий на певну кількість модулів, одному модулю зазвичай відповідає один тиждень. Вони вичерпують переважно одне, або кілька конкретних питань. Тому, подальшу класифікацію за певним числом розроблених нами критеріїв власне електронної лекції (*e-Lecture*), подаємо в таблиці 1.

Звісно, що подана класифікація є першою експериментальною спробою описати та погрупувати різновиди відеолекції, та, ймовірно, не до кінця вичерпною, а отже може бути доповненою.

Перший тип власне електронної лекції радше нагадує *презентацію*, що супроводжується аудіодоріжкою. У таких лекціях слайди можуть бути не постійно фоновими, а супроводжуючими. Такі лекції є добре пристосованими до електронного середовища та свого адресата. На слайдах можемо бачити матеріал, що призначений для запам'ятовування (таблиці, визначення, приклади тощо). Це дозволяє економити час, і таким чином можна втілити основний принцип мовленнєвої комунікації сучасності – збільшення кількості інформації при зменшенні простору та часу на її представлення та сприйняття [1, с. 47], а також багатоканальність передачі та сприйняття матеріалу. Під час такої лекції аудиторія може бачити лише слайди, або ж, окрім слайдів, ще й викладача. Проте така відеолекція-презентація чи її елементи можуть вживатися і під час живою лекції, як опорний матеріал для лектора. Тому її можна вважати частково вторинним продуктом.

Таблиця 1

ЕЛЕКТРОННА ЛЕКЦІЯ/e-Lecture				
Науково-навчальна та прагматична спрямованість				
<i>Інформативні лекції</i>		<i>Теоретичні лекції</i>		<i>Практичні лекції</i>
Повідомлення та презентація наукової та науково-популярної інформації, її аналіз та коментування		Повідомлення та презентація наукової теоретичної інформації, її аналіз та коментування, завдання для виконання		Повідомлення практичної інформації, лекції-інструкції щодо практичного виконання завдання
За форматом				
<i>Відеолекція-презентація</i>			<i>Власне електронна лекція</i>	
Відеолекція являє собою слайди, що супроводжуються аудіодоріжкою із їх коментуванням			Електронна лекція, що створена спеціально для розміщення у віртуальному навчальному середовищі, а саме на спеціалізованих науково-навчальних порталах.	
За тривалістю				
<i>коротка</i>		<i>середня</i>		<i>довга</i>
електронні лекції часто бувають дуже короткими – від 1 хв. Короткими лекціями вважаємо ті, що тривають в середньому від 1 хв. до 5 хв.		тривалість середньої відеолекції – від 5 до 30 хв.		від 30 хвилин
За місцем зйомок				
<i>у студії</i>		<i>на відкритому просторі</i>		<i>у навчальних аудиторіях</i>
Електронні лекції найчастіше знімаються у студії, із потрібним технічним персоналом		Часто використовуються фрагменти із зйомок надворі або ж з краєвидом міста тощо		Зйомки можуть здійснюватися у навчальному закладі, що пропонує відеокурс.
Орієнтація на рівень освіченості аудиторії				
Лекції для професійного самовдосконалення, орієнтовані на підготовану у певній галузі аудиторію		Теоретичні та практичні лекції для введення у предмет вивчення		Інформативні, ознайомлюючі, науково-популярні лекції для загальної аудиторії
Режисерське обрамлення				
<i>Лекція-презентація матеріалу</i>	<i>Лекція-дискусія</i>	<i>Лекція-інтерв'ю</i>	<i>Лекція-опитування</i>	<i>Лекція-інструкція</i>

Закінчення табл. 1

ЕЛЕКТРОННА ЛЕКЦІЯ/e-Lecture		
Ступінь емоційності мовця		
Емоційно нейтральні, формальні	Емоційно-забарвлені	Емоційно-експресивні
Рівень володіння англійською мовою лектора/лекторів		
Англійська як рідна, носій мови (native speaker)	Англійська як друга мова	Комбіновані

Другим типом електронної лекції є *власне електронна лекція*, що являє собою інтерактивну науково-навчальну лекцію, якій властива мультимодальність, багатоканальність, багатовимірність, креолізованість [1, с. 48; 8]. Текст у такій лекції, якщо він є, набуває нових рис, він теж стає багатовимірним, багатоканальним, паралінгвістично активним, гіпертекстуальним, креолізованим. Якщо всі види відеолекції, розглянуті нами раніше, були вторинним продуктом живої лекції, то власне електронна лекція створюється оригінально для того, аби бути реалізованою в електронному просторі. Така лекція часто не може бути створена лише самим лектором, але й "режисером", назвімо його так. Лектор відповідає за створення та реалізацію мовленнєвого каналу комунікації (власне усну публічну науково-навчальну лекцію, спеціально створену для реалізації у віртуальному просторі анонімній аудиторії), тоді як "режисер" створює фінальний продукт [1, с. 48]. Викладачі (лектори, а часто зустрічаємо англійське слово *host* – "ведучий") таких лекцій застосовують різні прийоми діалогізації та підтримування уваги слухачів (частково за рахунок маніпулювання інтонацією та властивостям просодичної організації висловлювань), дотримується мовленнєвого етикету тощо. Крім цього, він відповідає і за невербальний канал усної комунікації, визначає відношення між різними каналами та способами постачання інформації, адже така електронна лекція може містити окремі відеодоріжки у вигляді слайдів, інтерв'ю з науковцями, питання до матеріалу лекції для перевірки аудиторії на уважність та як засіб активізації тощо, коментує все, про що йдеться у лекції, таким чином передбачаючи ефективну комунікацію. "Ведучий" такої лекції намагається привернути слухача до навчального процесу. Це проявляється у злагодженому відтворенні тексту та аудіоозвучення

при перегляді слайдів, характером поведінки лектора – неодноразові звернення до аудиторії, прямий погляд у камеру тощо, тобто моделюється ефект присутності слухача у віртуальній аудиторії. Вся сукупність вище загаданих особливостей формує електронну лекцію як одне візуальне, структурне, смислове та функціональне ціле, що має здатність здійснювати комплексний прагматичний вплив на адресата [1, с. 49].

Запорукою успіху електронної лекції є дотримання мережевого та загального етикету. Усмішка, доброзичливі інтонації, камерний рівень голосу та багата інтонаційно-емоційна палітра мовлення імітують реальне спілкування та створюють ефект присутності адресата. Лектор електронної лекції повинен володіти презентаційними тактиками, використовувати засоби діалогізації, використовуючи елементи розмовного стилю та спрощення навчально-наукової інформації, орієнтуючись на різний рівень попередньої підготовки анонімного віртуального слухача. Важливим фактором є можливість встановлення зворотнього зв'язку через форуми, виконання завдань тощо.

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Опрацювання наявних наукових матеріалів, що стосуються відеолекції, а також безпосередній аналіз її різновидів на навчальних платформах дозволив нам здійснити класифікацію відеолекції та описати її основні лінгвістичні та паралінгвістичні характеристики. Ми прийшли до висновку, що у наш час відеолекція відіграє вагомую роль у здійсненні наукового спілкування, позиціонуючи себе як активний та динамічний жанр наукового дискурсу, який має низку характерних особливостей (інтерактивність, мультимодальність, багатовимірність, багатоканальність, креолізованість тексту, поєднання лінгвістичних та паралінгвістичних параметрів тощо) та повністю реалізує свої комунікативні функції, враховуючи специфічного анонімного віртуального адресата. Як ми неодноразово згадували вище, відеолекція є фактично взагалі недослідженим жанром, тому об'єктом подальших наукових розвідок можуть бути численні її аспекти (лінгвістичні, паралінгвістичні, когнітивні тощо), а зокрема детальне вивчення структурних, мовно-риторичних, просодичних особливостей кожного із різновидів цифрової лекції, механізмів здійснення мовленнєвого впливу тощо.

Література

1. Антошинцева М. А. Механизмы адаптации жанра научно-учебной лекции к электронной сфере коммуникации/ М. А. Антошинцева. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.cyberleninka.ru/article/n/mehanizmy-adaptatsii-zhanra-nauchno-uchebnoy-lektsii-k-elektronnoy-sfere-kommunikatsii
2. Кулага Андрій. Масові відкриті курси як ключова освітня тенденція сучасності/ Андрій Кулага. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://kneu.edu.ua/ua/science/institut_vyshhoi_osvyty/dosl_glot/org2013/
3. Томахів М. Дистинктивні ознаки відеолекції як жанру сучасного наукового англомовного дискурсу/ М. В. Томахів. – Науковий вісник Східно-європейського університету імені Лесі Українки. – 2015. – №3(304). – С. 166–172
4. Томахів М. В. Нові жанри віртуальної англомовної наукової комунікації/ М. В. Томахів. – Розвиток іншомовної компетенції: педагогічні, психологічні, лінгвістичні аспекти": матеріали І Міжнародної науково-практичної конференції. 21–22 травня 2015 р. – Тернопіль: ТНЕУ, ВПЦ "Економічна думка". – С. 46–47
5. Яхонтова Т. В. Жанри первинної наукової комунікації: сучасні тенденції розвитку/ Т. В. Яхонтова. – Науковий вісник ДДПУ імені І. Франка. Серія "Філологічні науки". Мовознавство. № 2, 2014. – С. 135–140
6. Brian Trench. Internet – turning science communication inside-out?/ Trench Brian. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [Coursera: http://www.coursera.org](http://www.coursera.org)
7. Deroey Katrien L. B. A corpus-based study of lecture functions/ Katrien L. B. Deroey, Miriam Taverniers. – Moderna språk. – 2011. – V. 2. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ojs.ub.gu.se/ojs/index.php/modernasprak/article/download/793/827>
8. EdX: Free online courses from the world's best universities. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.edx.org>
9. Fortuño Begoña Bellés. The influence of lecturing styles in the use of Discourse Markers within the spoken academic discourse of Social Sciences/ Begoña Bellés Fortuño. – Approaches to Critical Discourse Analysis: First International Conference on CDA. – 2004. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.academia.edu/5536960/The_influence_of_lecturing_styles_in_the_use_of_Discourse_Markers_within_the_spoken_academic_discourse_of_Social_Sciences
10. FutureLearn: Free Online Courses. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.futurelearn.com>
11. Jadin T. Learning with E-lectures: The Meaning of Learning Strategies/ T. Jadin, A. Gruber, B. Batinic. – Educational Technology & Society. – 2009. – № 12 (3). – С. 282–288
12. Mariotti Cristina. Genre Variation in Academic Spoken English: the Case of Lectures and Research Conference Presentations// Cristina Mariotti. – Genre Variation in Academic Communication. Emerging disciplinary trends. – Stefania M. Maci, Michele Sala (eds). – CERLIS Series: Volume 1. – CELSB: Bergamo 2012. –

P. 63–85. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://aisberg.unibg.it/retrieve/handle/10446/27156/8309/fulltext.pdf>

13. *Miller Carolyn R. Genres in Scientific and Technical Rhetoric/ Carolyn R. Miller, Jeanne Fahnestock// Poroi. – Volume 9. – Iss. 1 (2013): Article 12* – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ir.uiowa.edu/poroi/vol9/iss1/12/>

14. *Parodi Giovanni. Academic and professional genre variation across four disciplines: exploring the PUCV-2006 corpus of written Spanish/ Giovanni Parodi. – Linguagem em (Dis)curso: Palhoça, SC. – 2010. – V. 10. – N. 3. – P. 535–567.* – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dx.doi.org/10.1590/S1518-76322010000300006>

15. *Perez Llatanda Carmen Auria. Designing new genre identities in scientific and technical discourse: cognitive, social and pedagogical implications/ Carmen Perez Llatanda Auria/ Journal of English studies. – Volume 3. – 2001 (2). – P. 251–263*

16. Prometheus: масові безкоштовні онлайн курси. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://prometheus.org.ua/>

17. *Stavros Demetriadis. e-Lectures for Flexible Learning: a Study on their Learning Efficiency/ Demetriadis Stavros, Pombortsis Andreas.* – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ifets.info/journals/10_2/13.pdf

18. Synchronous vs. Asynchronous classes. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.elearners.com/online-education-resources/degrees-and-programs/synchronous-vs-asynchronous-classes/>

References:

1. *Antoshyntseva M. A. Mekhanizmy adaptatsii zhanra nauchno-uchebnoy leksii k elektronnoy sfere komunikatsii/ M. A. Antoshyntseva.* – [Electronic resource]. – Mode of access: www.cyberleninka.ru/article/n/mekhanizmy-adaptatsii-zhanra-nauchno-uchebnoy-leksii-k-elektronnoy-sfere-kommunikatsii

2. *Kulaha Andriy. Masovi vidkryti kursy yak kliuchova osvittia tendentsiia suchasnosti/ Andriy Kulaha.* – [Electronic resource]. – Mode of access: http://kneu.edu.ua/ua/scince/institut_vyshhoi_osvity/dosl_glot/org2013/

3. *Tomakhiv M. Dystynktyvni oznaky videoleksii yak zhanru suchasnoho anhlomovnoho dyskursu./ M. V. Tomakhiv. – Naukovyi visnyk Schidnoyevropeyskoho universytetu imeni Lesi Ukrainky. – 2015. – №3(304). – P. 166–172*

4. *Tomakhiv M. V. Novi zhanry virtualnoi anhlomovnoi komunikatsiyi/ M. V. Tomakhiv. – Rozvytok inshomovnoi kompetentsii: pedahohichni, psiholohichni, lnhvistychni aspekty: materialy I mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii. 21–22 travnia 2015 r. – Ternopil: TNEU, VPC "Ekonomiczna dumka". – P. 46–47*

5. *Yahontova T. V. Zhanry pervynnoi naukovo komunikatsii: suchasni tendentsii rozvytku/ T. V. Yahontova. – Naukovyi visnyk DDPU imeni I. Franka. Seria "Filolohichni nauky". Movoznavstvo. № 2, 2014. – P. 135–140*

6. *Brian Trench. Internet – turning science communication inside-out? – [Electronic resource]. – Mode of access: Coursera: <https://www.coursera.org>*

7. *Deroey Katrien L. B.* A corpus-based study of lecture functions/ Katrien L. B. Deroey, Miriam Taverniers. – *Moderna språk*. – 2011. – V. 2. – [Electronic resource]. – Mode of access: <http://ojs.uib.no/ojs/index.php/modernasprak/article/download/793/827>
8. EdX: Free online courses from the world's best universities. – [Electronic resource]. – Mode of access: <https://www.edx.org>
9. *Fortuño Begoña Bellés.* The influence of lecturing styles in the use of Discourse Markers within the spoken academic discourse of Social Sciences/ Begoña Bellés Fortuño. – *Approaches to Critical Discourse Analysis: First International Conference on CDA*. – 2004. – [Electronic resource]. – Mode of access: http://www.academia.edu/5536960/The_influence_of_lecturing_styles_in_the_use_of_Discourse_Markers_within_the_spoken_academic_discourse_of_Social_Sciences
10. FutureLearn: Free Online Courses. – [Electronic resource]. – Mode of access: <https://www.futurelearn.com>
11. *Jadin T.* Learning with E-lectures: The Meaning of Learning Strategies/ T. Jadin, A. Gruber, B. Batinic. – *Educational Technology & Society*. – 2009. – № 12 (3). – С. 282–288
12. *Mariotti Cristina.* Genre Variation in Academic Spoken English: the Case of Lectures and Research Conference Presentations// Cristina Mariotti. – *Genre Variation in Academic Communication. Emerging disciplinary trends*. – Stefania M. Maci & Michele Sala (eds). – CERLIS Series: Volume 1. – CELSB: Bergamo 2012. – P. 63–85. – [Electronic resource]. – Mode of access: <https://aisberg.unibg.it/retrieve/handle/10446/27156/8309/fulltext.pdf>
13. *Miller Carolyn R.* Genres in Scientific and Technical Rhetoric/ Carolyn R. Miller, Jeanne Fahnestock// Poroi. – Volume 9. – Iss. 1 (2013): Article 12. [Electronic resource]. – Mode of access: <http://ir.uiowa.edu/poroi/vol9/iss1/12/>
14. *Parodi Giovanni.* Academic and professional genre variation across four disciplines: exploring the PUCV-2006 corpus of written Spanish/ Giovanni Parodi. – *Linguagem em (Dis)curso: Palhoça, SC*. – 2010. – V. 10. – N. 3. – P. 535–567. [Electronic resource]. – Mode of access: <http://dx.doi.org/10.1590/S1518-76322010000300006>
15. *Perez Llatanda Carmen Auria.* Designing new genre identities in scientific and technical discourse: cognitive, social and pedagogical implications/ Carmen Perez Llatanda Auria// *Journal of English studies*. – Volume 3. – 2001 (2). – P. 251–263
16. Prometheus: masovi bezkoshtovni onlain kursy. – [Electronic resource]. – Mode of access: <http://prometheus.org.ua/>
17. *Stavros Demetriadis.* e-Lectures for Flexible Learning: a Study on their Learning Efficiency/ Demetriadis Stavros, Pombortsis Andreas. – [Electronic resource]. – Mode of access: http://www.ifets.info/journals/10_2/13.pdf
18. Synchronous vs. Asynchronous classes. – [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.elearners.com/online-education-resources/degrees-and-programs/synchronous-vs-asynchronous-classes/>

Ілюстративний матеріал

1. *Routyana Slabakova*. Course "Understanding Language", University of Southampton, FutureLearn. – Week 1, Video 1.12 Implications for teaching. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.futurelearn.com/courses/understanding-language>

2. *Routyana Slabakova*. Course "Understanding Language", University of Southampton, FutureLearn. – Week 1, Video 1.7 What is meaning? – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.futurelearn.com/courses/understanding-language>

3. Prof. Marc van Oostendorp. Course "Miracles of Human Language: An Introduction to linguistics", Leiden University Centre for Linguistics, Coursera. – Week 4, Video 4. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.coursera.org/login?course_id=976247&r=https%3A%2F%2Fclass.coursera.org%2Fhumanlanguage-002%2Fclass%3Futm_medium%3Demail%26utm_source%3Dother%26utm_campaign%3Dnotifications.auto.KDGus3-5EeWNng4TyF7asQ&user_action=class&topic_name=Miracles%20of%20Human%20Language%3A%20An%20Introduction%20to%20Linguistics